

Campagneleider van de millenniumdoelstellingen Herfkens met secretaris-generaal Kofi Annan op het VN-hoofdkantoor in New York

RECONSTRUCTIE DE ZAAK-HERFKENS

Het eigen belang van een Nederlandse armoedebestrijder

Als minister maakte Eveline Herfkens 'goed bestuur', een voorwaarde voor Nederlandse ontwikkelingshulp. Maar als het gaat om haar eigen leefomstandigheden doen de regels er niet toe. Uit naam van de allerarmsten stelt 'miss millenniumdoelen' hoge eisen, vooral aan haar eigen secundaire arbeids- en leefomstandigheden.

Door Pieter van Os en Freke Vuijst

Het begon allemaal zo mooi. Nederland, een van de weinige landen met een internationale reputatie op het gebied van ontwikkelings-samenwerking, werd beloond met de aanstelling van een hoge functionaris bij de Verenigde Naties. In oktober 2002 benoem-

de Kofi Annan, de toenmalige secretaris-generaal van de VN, Eveline Herfkens om de campagne voor de millenniumdoelstellingen te leiden. Tot die tijd was ze minister voor Ontwikkelingssamenwerking in het kabinet-Kok II. Daarvoor was de PvdA-politica Nederlands woordvoerder bij de Wereldbank in Washington.

In New York krijgt ze enkele medewerkers om wereldwijd de millennium-*development goals* te promoten. De slogan: 'Make poverty history': 'Help armoede de wereld uit.'

Zes jaar later is 'Miss Millennium Goals', zoals Herfkens in de wandelgangen van de VN wordt genoemd, zelf in opspraak geraakt. Uit vertrouwelijke e-mails en memo's blijkt

dat Herfkens marchandeert met de regels als het gaat om haar eigen belang. Dat is extra wrang voor een Nederlandse functionaris die 'goed bestuur' voorwaarde maakte voor Nederlandse ontwikkelingshulp. Bij het reconstrueren van de zaak kwam ook aan het licht dat de Nederlandse regering de huur van haar appartement in New York betaalde; een schending van de VN-regels voor internationale ambtenaren.

Personeelsconflict

Januari, 2008. Officieel is Herfkens nog altijd de VN-*cheerleader* voor de uitbanning van armoede. In werkelijkheid zit ze, onbetaald en zonder contract, thuis in Maryland, even buiten Washington DC. Wat is er gebeurd? De Nederlandse bestrijder van wereldwijde armoede is verzeild geraakt in een ordinair personeelsconflict. Haar eigen doelstellingen - waaronder een permanente verblijfsvergunning in Amerika - botsten met haar officiële aanstelling.

Zelf zegt Herfkens dat ze 'met veel plezier doorwerkt', in het vertrouwen dat er binnenkort 'een definitieve oplossing wordt gevonden' voor het conflict dat ze uitvecht met de personeelsafdeling van UNDP. Maar bij die organisatie, waaronder Herfkens' bureau voor de promotie van de millenniumdoelstellingen valt, is niet iedereen zo zeker van een snelle oplossing. 'God, wat is deze dame een lastpak,' schrijft een medewerker in een e-mail.

De problemen begonnen meer dan drie jaar geleden. Eveline Herfkens realiseerde

Naties niet kwijt. Dus schrijft ze op 16 maart 2007 een brief aan de personeelsafdeling van UNDP. Ze wenst dat haar contract wordt omgezet in een kortlopende verbintenis. Het wordt een zogenaamd 'SSA-contract', een contract dat consultants krijgen met een enkele opdracht en waarmee het wél mogelijk is mee te dingen naar een permanente verblijfsvergunning. Herfkens deelt in haar brief mee dat ze bij aanvraag van de *Green Card*, zoals een permanente verblijfsvergunning in de volksmond heet, hulp krijgt op 'het hoogste niveau van het Amerikaanse Congres'. En ze wil dat het werk dat al is verricht aan haar aanvraag bij een nieuw contract niet te niet wordt gedaan. Bovendien wil ze er in salaris niet op achteruit gaan; Herfkens zit in de op één na hoogste schaal, op het niveau van een zogenaamde 'ASG', een Assistant Secretary General, met een bruto jaarsalaris van 225.750 dollar.

Intern memorandum

'Miss millenniumgoals' wenst geen genoeg te nemen met de restricties die bij zo'n kortlopend SSA-contract horen. Ze heeft 'slechts één verzoek', dat uit een paar wensen blijkt te bestaan. Ten eerste wil ze haar *gold grounds pass* behouden, een kaartje om de nek die je plaats in de interne hiërarchie weerspiegelt, als een soort clubdas. Tevens wil Herfkens business class blijven vliegen, ook op vluchten korter dan negen uur. VN-medewerkers met kortlopende SSA-contracten krijgen standaard alleen business class-

'God, wat is deze dame een lastpak,' schrijft een medewerker in een e-mail

zich toen dat ze in Amerika wil blijven wonen, ook na haar werk bij de VN. Ze vroeg daarom een permanente verblijfsvergunning aan.

Enkele maanden later kwam ze er achter, naar eigen zeggen bij 'stom toeval', dat dit niet mogelijk is. Net als in Nederland kan in Amerika een ambtenaar in dienst van een internationale organisatie geen beroep doen op de vreemdelingenwet van het land van verblijf. Ze zijn te gast, hoeven geen belasting te betalen, maar een naturalisatieverzoek, zo bevestigt IND-woordvoerder Karin Timmer, heeft net zoveel kans als dat van een boer in de achterlanden van Ethiopië. Dat had de ex-minister kunnen weten. Maar ze legt zich niet neer bij deze regel. Eveline Herfkens wil niet alleen de status van Amerikaans ingezetene, ze wil ook haar werk bij de Verenigde

tickets vergoed voor vluchten langer dan negen uur. Tot slot wil ze haar officiële titel behouden: 'Secretary General's Executive Coordinator'.

De brief valt niet in goede aarde bij de personeelsafdeling. Medewerker Romesh Muttukumar schrijft erover in een intern memorandum aan Ad Melkert. Hoewel Melkert tweede man is van UNDP, deelt hij feitelijk de lakens uit. Muttukumar benadrukt in zijn memo dat Herfkens onder een SSA-contract net als iedereen economy class zal moeten vliegen. Herfkens, zo schrijft hij ook, zal voortaan slechts de titel 'speciale adviseur van de millenniumcampagne' mogen dragen. Tot slot schrijft hij Melkert: 'We adviseren verder dat iemand anders de leiderschapsrol voor de Millennium Campagne op zich neemt.'

Dagboek van een radicaal (17)

■ Als de radicalen worden gevraagd als bemiddelaar, kunnen we stellen dat er mooie tijden in aantocht zijn. Hugo Chávez, onze broeder in Venezuela, begaf zich in de Colombiaanse jungle om gijzelaars los te praten van de FARC. Er waren twee smetjes op het blazen van zijn parachutistenpak, namelijk dat het jongetje voor wiens vrijlating hij bemiddelde al lang in vrijheid bleek te zijn, en vervolgens dat Sarkozy zich wist te profileren als bemiddelaar voor de bemiddelaar Chávez. Die Sarko schuift ook overal tussen, als er maar een zuidelijk tintje aan zit. Maar dat dondert niet, wat ik bedoel is dit: het radicalisme verovert het midden. Het extreme midden! Le centre radical, om nog even in Frankrijk te blijven, is daar als politieke term al ingeburgerd sinds de laatste verkiezingen. Maar overigens niet van de grond gekomen. Ik beschouw het dan ook vooral als een gedachtespelletje. De Radicale Bemiddelaar Hugo Chávez heeft volgens mij nog altijd minder toekomst dan de Bemiddelde Radicaal die hij van huis uit is, ha ha. Ik wilde even kijken bij de filmopnamen van Wilders, maar ik kon de locatie niet vinden, toen ik op de radio hoorde dat de rally Paris-Dakar was afgelast wegens terreurdreiging in Mauretanië. Misschien dat Sarkozy daar nog even kan bemiddelen? Zelf ragde ik door van Venlo (ik raakte nog bijna de 'voelhoorns in de samenleving' die de politie in Wilders' geboorteplaats heeft uitgestoken om gewelddadige reacties op zijn film vóór te zijn) naar Venray. Even chillen met de broeders en zusters Dierenbevrijders die daar de projectontwikkelaar in de gordijnen hebben gejaagd. Er komt voorlopig geen bedrijvenpark met proefdieren in het Limburgse. Wat een paar bivakmutsen en een pot verf tegenwoordig toch kunnen doen. Ik zei het al: er zijn mooie tijden in aantocht.

Zevenduizend dollar per maand kostte Herfkens' appartement in Hammar skjold Tower

Na nog wat heen en weer vergaderen, wordt er uiteindelijk een compromis bereikt. Een andere afdeling gaat de Millennium-campagne leiden, zo blijkt uit een e-mail aan Ad Melkert. Herfkens blijft achter bij de oude afdeling, die voor 'strategische partners'. In de mail aan Melkert, van 26 september 2007, waarschuwt Tegegnetwork Gettu, een medewerker die jarenlang corruptie heeft moeten aanzien als VN-man in Nigeria, dat voortaan 'all other logistical support provided to Evelyn' in overeenstemming zal moeten zijn met de regels. 'Zonder uitzonderin-

partner Costas Michalopoulos. 'Inderdaad ben ik allang van plan,' schrijft ze in dezelfde e-mail aan *Vrij Nederland*, 'de leiding van de Millennium Campaign op parttime (75 procent) basis te doen, om meer tijd te hebben voor privéleven, boards van non-profits en ander vrijwilligerswerk.' Al lang geleden, benadrukt Herfkens, heeft ze de dagelijkse leiding over de campagne overgelaten aan de campagnedirecteur Salil Shetty.

Aan de personeelsdienst schrijft ze blijkbaar iets anders. 'Door een zieke moeder kan ze niet fulltime op kantoor zijn,' beweert

der contract thuis zit, zo legt David Morrison uit, de officiële woordvoerder van UNDP. De commissie wil eerst van secretaris-generaal Ban Ki-moon weten of de organisatie niet een open sollicitatieprocedure had moeten starten na het verlopen van het eerste vierjarige contract van Herfkens. Want waarom zou niet iemand anders in aanmerking kunnen komen voor haar baan?

Een antwoord zou kunnen zijn: omdat iemand anders niet zo goed fondsen uit Nederland kan werven. Kort na de strenge brief van Muttukumar bleek Herfkens met succes vijf miljoen uit eigen land te halen, voor dezelfde pot waaruit haar salaris wordt betaald. Bij haar opvolger, de CDA'er Van Ardenne, was het niet gelukt, maar dit voorjaar waren de kansen gekeerd, met partijgenoot Bert Koenders aan het roer. Toch ging het niet zonder slag of stoot. In de 'projectencommissie' die iedere aanvraag van vijf of meer miljoen bespreekt, wordt zelden heftig gediscussieerd. Dit keer wel. Niet zozeer door de zweem van vriendjespolitiek die rond de aanwijzing hing, maar om inhoudelijke redenen. Waarom, zo was de vraag van menig aanwezige afdelingsdirecteur, betaalt Nederland de VN-millennium-campagne om daarmee Herfkens in staat te stellen andere Europese landen onder druk te zetten meer van hun belastinginkomsten uit te geven aan armoedebestrijding? Is het niet efficiënter ons ontwikkelingsgeld direct uit te geven aan projecten en landen in de derde wereld?

Cadeautjes

Op het ministerie leeft ook verontwaardiging over een andere regeling rond Eveline Herfkens. Sinds haar verhuizing naar New York in 2002 tot haar definitieve vertrek naar Maryland, begin 2006, betaalde de Nederlandse overheid de volledige huur van haar appartement in de chique Hammar skjold Tower, op loopafstand van het VN-hoofdkantoor. De huur bedroeg zeven-duizend dollar per maand.

Terwijl Herfkens volledig in dienst was van de VN, bood Buitenlandse Zaken ook aan de verhuiskosten te betalen. Vier jaar later haalde BuZa dat aanbod nog eens, dit keer om haar spullen naar Maryland te verhuizen.

Deze cadeautjes van de Nederlandse overheid vormen een schending van de interne regels van de VN, zo bevestigt een werknemer van de afdeling 'Internal Oversight' van de VN. Een jaar voordat Herfkens bij de VN begon, nam de Algemene Vergadering een vernieuwde versie aan van de 'Standards of Conduct for the International Civil Service', een gedragslijn waaraan internationale

ambtenaren zich dienen te houden. Na enkele aan het licht gekomen misstanden, meestal in Afrika, vond de Algemene Vergadering het nodig opnieuw duidelijkheid te verschaffen over de ethische richtlijnen, zowel aan regeringen als medewerkers.

Onomwonden stelt de gedragscode dat het verboden is giften te ontvangen van 'meer dan nominale waarde'. Kortom, alles meer dan een pen. 'Het past internationale ambtenaren niet om aanvullende betalingen of andere subsidies te ontvangen van een regering (...) voor, tijdens of na het aangaan van een opdracht van een internationale organisatie, (zeker niet) als die betaling gerelateerd is aan die opdracht.' En: 'Dit geldt ook voor giften van regeringen.'

Internationale ambtenaren moeten dit soort betalingen niet alleen weigeren, stelt deze VN-gedragscode, overheden moeten ze ook niet aanbieden. Ze zijn 'in strijd met de grondgedachten van de Verenigde Naties'. Ambtenaren die in dienst zijn gegaan bij een internationale organisatie, zoals Eveline Herfkens, behoren geen voordeeltjes uit het land van herkomst te krijgen. Alleen dan kunnen deze ambtenaren onbevooroordeeld in het belang van de internationale gemeenschap handelen. Bovendien, zo is de gedachte, voorkomt de regel dat VN-medewerkers uit eerste wereldlanden meer mogelijkheden hebben dan medewerkers uit landen die minder ruim in de belastingcenten zitten. Of uit landen die hun gemeenschaps-

geld beter besteden, bijvoorbeeld aan armoedebestrijding.

Gevraagd om een reactie, blijkt Herfkens geen enkel probleem te zien. Volgens haar is het 'standaardbeleid' van Buitenlandse Zaken, en al helemaal van Defensie, om 'onder meer de huisvesting van landgenoten in relevante VN-functies te subsidiëren, omdat het onmogelijk is in Manhattan enigszins representatief te wonen van een VN-salaris.' Dat salaris kwam voor Herfkens neer op bruto achttienduizend dollar per maand. 'Ik woonde soberder dan waartoe ik, gegeven mijn rang, gerechtigd was.'

Bestrijding van corruptie

'Als Rwanda zoiets doet, schreeuwen we corruptie,' zegt een ambtenaar van Ontwikkelingssamenwerking in Den Haag die anoniem wil blijven. 'Ook bij iemand als Wolfowitz vinden we iedere misstap schandelijk en hypocriet, omdat juist hij corruptie boven aan de agenda van de Wereldbank zette. Waarom zou zoiets niet voor Herfkens gelden, die altijd hamert op de bestrijding van corruptie in ontwikkelingslanden?' Tijdens haar ministerschap maakte Herfkens 'goed bestuur' inderdaad tot maatstaf van hulp. Maar de goede fee van de *good governance* marchandeert met de regels als het om haar eigen belang gaat.

Andere geraadpleegde ambtenaren wijzen erop dat Herfkens tijdens haar ministerschap bezuinigde op 'projecten' in ontwikke-

lingslanden, maar tegelijk de bijdragen aan multilaterale hulporganisaties als UNDP vergrootte. Geloofde Kofi Annan in haar als top-lobbyist voor de millenniumcampagne, of heeft hij haar beloofd voor bewezen diensten met een lucratieve, niet al te zware baan?

In de taakstelling die de personeelsdienst met haar overeenkwam voor 2007 blijkt dat ze op tien missies gaat, de helft naar Europa, de andere helft naar New York, de stad waar haar kantoor staat. Vier keer dient ze rapport uit te brengen aan Ad Melkert, bij afwezigheid van de hoogste baas. En, zo luidt punt één van de taakstelling, ze moet 'expertise leveren op het hoogste niveau, in publieke fora (...) door participatie in key high-level events; zoals keynote speeches bij verschillende evenementen, parlementaire hoorzittingen, high-level meetings en mediamomenten.' En voor fondswerving dient ze 'high-level contacts and access' te gebruiken.

Het is 'high-level' voor en na. Maar voorlopig zal ze het moeten doen zonder *gold grounds pass*, zonder de titel 'executive coordinator' en met een ticket economy class. In VN-speak: 'monkey class'.

Zie www.vn.nl voor de documenten van UNDP's personeelsdienst waaronder de brief van Eveline Herfkens van 16 maart 2007. Plus de 'Standards of Conduct for the International Civil Service', opgesteld door de VN-organisatie ICSC en door de Algemene Vergadering aangenomen.

'Ik woonde soberder dan waartoe ik, gegeven mijn rang, gerechtigd was'

gen,' voegt Gettu er aan toe. 'That must be clearly stated to all.' Hij kan het niet laten nog even te bevestigen dat er ook geen uitzondering kan worden gemaakt voor het vliegen. Herfkens zal economy vliegen, geen business. Gevraagd om een reactie schrijft Herfkens daarover in een e-mail aan *Vrij Nederland*: 'Als ASG had ik er recht op, en alle betrokkenen vonden het meer dan redelijk dat ik dat recht zou behouden.'

Maar vliegtickets zijn niet het belangrijkste. De klachten in de wandelgangen van de VN gaan vooral over de manier waarop Herfkens haar leidinggevende taak op afstand uitvoert. Sinds januari 2006 woont ze niet meer in New York, maar in Maryland, even buiten Washington DC, samen met haar

een UNDP-medewerker. Die beweert ook: 'We hebben hier nog nooit iemand van haar rang gezien die parttime werkt. Dat is zeer ongewoon.'

Over het gesteggel rond haar titel schrijft Herfkens aan *Vrij Nederland*: 'Kofi Annan heeft me destijds persoonlijk, op grond van mijn kwalificaties, benoemd als "Executive Coordinator" et cetera, een titel die los staat van arbeidscontractrechtelijke regelingen.'

Vriendjespolitiek

Het gedoe rond het contract van Herfkens heeft er inmiddels toe geleid dat twee toezichtcommissies de zaak moesten beoordelen. De conclusies van de tweede commissie leidden ertoe dat Herfkens momenteel zon-